

Ruskoaho

12.12.2025

377/04.01.01/2025

Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä
Marketta.Henriksson@gov.fi

Lausunto julkisen talouden sopeutustahdin tavoitteesta

Julkisen talouden sopeutustahti

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua finanssipoliittiselle parlamentaariselle työryhmälle julkisen talouden tasapainottamisen tahdista ja keinoista. KT ei ota kantaa yksittäiseen tarkkaan tavoitelukuun tarkaksi tavoiteluvuksi julkisen talouden sopeuttamisen nopeudelle. Sopeutuksen tason on kuitenkin oltava riittävä, jotta julkisen talouden velkaantuminen saadaan uskottavasti hallintaan. Luonteva lähtötaso tavoitteelle on EU-vaatimusten täyttäminen. Kriisinkestävyys ja varautuminen näkökulmasta tätäkin tiukempi taso voisi olla perusteltu, ja muissa Pohjoismaissa velkasuhteet ovat EU-tasoa alhaisempia. Mikäli tiukempaa tasoa tavoitellaan, päämäärään kuljetaan EU-tason kautta ja tiukemman tavoitteen saavuttaminen vaatii pidempää aikajännettä. Jo EU-kriteerien saavuttaminen edellyttää erittäin merkittäviä toimia.

Julkisen talouden sopeuttamisen keinoista

Uskottava velkaantumisen hillitseminen edellyttää merkittävää sopeutusta, minkä vuoksi taakanjakoa on toteutettava laajasti eri yhteiskunnan toimintoja sitouttaen. Mikäli suuria kokonaisuuksia jätetään kokonaan sopeutuksen ulkopuolelle, rasite kasautuu kohtuuttomasti muille sektoreille. Julkisen talouden sopeuttaminen ei pidä kohdistua kohtuuttomasti esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden kasvatus-, koulutus- ja hyvinvointipalveluihin, jotka ovat hyvinvointiyhteiskunnan ydintehtävä. Julkisissa palveluissa on noudatettava periaatetta, että tehtävät ja rahoitus kulkevat samaa tahtia: mahdollisten rahoitusleikkausten vastapainona on oltava vastaavat muutokset tehtäviin. Palveluiden määrää ja kohdentumista on arvioitava myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta sekä tarkasteltava peruspalvelujen ja täydentävien palvelujen suhdetta. Järjestöjen tai yksityisten palveluntuottajien tukeminen voi siirtää painopistettä pois yhdenvertaisesti saavutettavista palveluista ja ohjata osaavaa ja kelpoisuusehdot täyttävää työvoimaa peruspalveluiden ulkopuolelle.

Sopeutustahdin saavuttamisessa on huomioitava esimerkiksi Valtiovarainministeriön ja Valtiontalouden tarkastusviraston välinen tuore keskustelu, joka osoittaa indekseihin sidottujen menojen merkittävän roolin menolisäyksien arvioinnissa. Budjetissa on runsaasti menoja, jotka kasvavat automaattisesti ilman erillistä päätöstä, mikä vaikeuttaa menolisäysten kokonaiskuvan hahmottamista. Indeksiiin sidottujen menojen jättäminen sopeutuksen ulkopuolelle tai niiden sisällyttäminen sopeutuskehikkoon on ratkaisu, joka pitää tehdä tietoisesti. Koska indeksiin sidottuja menoja on Suomessa paljon, indeksien jäädytys tai leikkaaminen tarjoaisi merkittävää liikkumavaraa muun talouden sopeutukseen ja olisi luonteeltaan maltillinen ja ennakoitava. Sopeutuksen suuruusluokka edellyttää, että jokainen palkansaajalta ja työnantajilta kerätty euro arvioidaan huolellisesti ja kohdennetaan

Ruskoaho

12.12.2025

377/04.01.01/2025

tarkoituksenmukaisesti hyvinvointipalveluiden ja tuottavuuden kannalta. Indeksisidonnaiset menot ja maksut on siis otettava tarkasteluun mukaan.

Suomen talouden hidas kehitys viime vuosikymmeninä on johtanut siihen, että tulot eivät ole pysyneet menojen kasvun tahdissa. Talouden rakenteita ja iskukykyä pitäisi vahvistaa. Rahankäyttöä ja -keruuta on arvioitava uudelleen ja tehtävä siirtymiä sen suhteen, mihin euroja käytetään ja mihin niitä kannattaa kohdentaa. Tavoitteena on oltava tuottavuuden parantaminen. Siksi kasvuun ja uudistumiseen liittyvistä investoinneista ei pidä leikata, sillä uuden ja nopeamman kasvun aikaansaaminen on keskeistä myös velkasuhdetavoitteen saavuttamiseksi. Yritystukijärjestelmä on arvioitava kriittisesti ja tunnistettava tehottomat, kalliit ja vanhoja rakenteita ylläpitävät tuet. Niistä luopuminen kohdentaa yhteiskunnan resurssit tehokkaammin.

Koulutusjärjestelmä on keskeinen tekijä tuottavuuden kasvattamisessa, sillä se tuottaa työmarkkinoille tarvittavaa osaamista. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen pitkällä aikavälillä on erittäin tärkeä kasvun mahdollistaja. On korjattava se, että Suomi on tippunut esimerkiksi nuorten korkeakoulutusasteessa kauas maailman kärjestä. Työvoimapulasta on kärsitty erityisen paljon korkeakoulutetuissa ja kelpoisuusehdot täyttävissä osaajissa, minkä ratkaiseminen parantaa talouden suorituskykyä ja auttaa varmasti velkasuhdetavoitteiden saavuttamisessa. Koulutusjärjestelmässä viipeet ovat pitkiä, mutta niin ovat myös sopeutukseen ja velkasuhteen laskemiseen tarvittava aikamäärä. Koulutuspaikkoja pitää lisätä sinne, missä työllisyys ja palkanmaksukyky ovat korkeita, eli tuottaville aloille, joissa työvoimaa tarvitaan. Uudelleenkohdentamista tarvitaan ja tavoitteena on oltava tuottavuuden kasvattaminen ja työmarkkinoiden kohtaannon parantaminen muiden tavoitteiden sijaan. Panostuksia pitää kohdentaa aloille, joilla tuotos on paras.

Verotuksen keinoja on hyödynnettävä sopeutuksessa siten, että verotusta kiristetään siellä, missä sillä saadaan aikaan toivottuja käyttäytymisvaikutuksia mutta aiheutetaan mahdollisimman vähän epätoivottuja vaikutuksia suhteessa kerättyihin veroeuroihin. Lisätuloja on tarkoituksenmukaista kerätä erityisesti haittaveroilla, joiden tavoitteena on vähentää haitallista toimintaa samalla kun kerätään verovarvoja. Yritystukien uudistamisen yhteydessä pitää arvioida myös erilaisten verotukien tarpeellisuutta.

Kiinteistövero on taloustieteellisen tutkimuksen perusteella vero, jonka korottamisella on vähemmän haitallisia käyttäytymisvaikutuksia kuin monilla muilla veroilla. Kiinteistöjen verotuksen tulisi perustua todellisiin arvoihin, eli verotusarvojen pitäisi vastata käypiä arvoja. Kuntien kannusteita elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaan voidaan parantaa antamalla niiden pitää nykyistä suurempi osa yhteisöverotuotoista.

Verotuksella ei haluta vähentää toivottavaa toimintaa, minkä vuoksi työn verotuksen kiristäminen ei ole suositeltavaa. Työnantajilta kerättyjen eurojen ja palkansaajalle päätyvien eurojen välinen ero eli verokiila on jo nyt varsin suuri. Eläkemaksut muodostavat merkittävän menoerän työn sivukuluina. Työllistämisen näkökulmasta eläkemaksuja ei ole varaa nostaa, vaan pikemminkin näiden pitäisi pitkällä aikavälillä mielummin laskea.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUEYÖNANTAJAT KT

pääekonomisti

Juho Ruskoaho